

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****EYÜP TOY VE SAADET TOY BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2017/34841
Karar Tarihi : 10/2/2021

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Muammer TOPAL
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ

Raportörler : Hasan SARAÇ
Elif ÇELİKDEMİR ANKİTÇİ

Başvurucular : 1. Eyüp TOY
2. Saadet TOY

Başvurucular Vekili : Av. Mesut BALTA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, okul idaresi ve öğretmenler tarafından aşağılayıcı muameleye maruz kalınmasına karşın buna ilişkin soruşturmanın etkili yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/9/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla temin edilen belgelere göre olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular; 2001 yılı doğumlu, olay tarihinde 15 yaşında olan N.T.nin baba ve annesi olup ailece Osmaniye'nin bir ilçesinde yaşamaktadır. Başvurucu Eyüp Toy işçi olarak çalıştığını, başvuru Saadet Toy ise çalışmadığını beyan etmektedir.

9. Başvurucuların anlatımına göre 28/12/2016 tarihinde başvuru babanın il dışında olması, başvuru annenin ise epilepsi (sara) rahatsızlığı bulunan bir başka çocuğunu hastaneye götürmesinden dolayı kendilerine ulaşabilmesi amacıyla kızı N.T. ye cep telefonu vermişlerdir.

10. N.T. öğrenim gördüğü (...) lisesinde olay günü telefon araması yapılacağı haberini alması üzerine telefonunu bir başka sınıftaki arkadaşı G.K. ya vermiş, sonra geri almak istediği sırada ders öğretmenini H.C.K. nin durumu fark etmesi üzerine derse girmiş, H.C.K. da diğer sınıfa giderek telefonu G.K. dan almıştır.

11. H.C.K. ya göre telefonu aldığı anda telefon açık olduğundan sadece C.M. ismiyle kayıtlı bir kişiden mesajlar geldiğini fark etmiş ancak mesajları okumamış, daha sonra bu kişinin yine aynı okul öğrencilerinden olduğunu öğrenmesi üzerine telefonu Müdür Yardımcısı N.S. ye teslim etmiş, okulda telefon kullanması nedeniyle N.T. ye disiplin cezası verilmesi hususunu da okul idaresiyle görüşmüştür.

12. Başvurucular bu aşamada öğretmen H.C.K. nin mesajları okuduğunu iddia etmişlerdir. G.K. ile aynı sınıfta bulunan öğrenciler A.Ç., A.H.C., N.K. benzer ifadelerinde öğretmen H.C.K. nin sınıfa gelerek telefonu aldığını, telefona birkaç dakikayı geçmeyecek bir süre baktıktan sonra sınıfta bulunan diğer öğretmen M.K. ya telefonu gösterdiğini, öğlen saatlerinde telefonla birinin arandığını söylediğini, ardından telefonu alıp sınıftan çıktığını belirtmiştir.

13. G.K. dan telefonun alındığı sırada dersin öğretmeni olan M.K. da olaya tanıklık etmiştir. M.K. ya göre ders işledikleri esnada bulundukları sınıfa gelen öğretmen H.C.K., öğrencisi G.K. dan telefonu almış; telefonun mesaj kısmını kendisine göstererek hâlen açık olduğunu söylemiş, buna karşın mesajları kendisi veya yanında bulunan H.C.K. okumamıştır.

14. Telefonun kendisine teslim edildiği Müdür Yardımcısı N.S., başvuru kız N.T. yi okul idaresine çağırmıştır. N.T. burada C.M. isimli öğrenci ile aralarında duygusal bir ilişki olduğunu, bu nedenle telefon bulundurduğunu beyan etmesi üzerine okul idarecileri N.S. ile S.G. olaya karışan öğrencilerin velilerini telefonla arayarak durumdan haberdar etmiştir.

15. İddiaya göre idarecilerden S.G., C.M. nin babası A.M. ile konuşurken C.M. nin kız arkadaşı olduğunu belirterek odada bulunan N.T. ve C.M. nin duyacağı şekilde "*Evlilik işi var, düğün, düğün.*" şeklinde beyanda bulunmuştur. S.G. daha sonra soruşturma makamına verdiği savunmasında telefonda "*Düğün, düğün*" dediğini kabul etmiş, tanık olarak dinlenen A.M. de bahse konu konuşmayı doğrulamıştır.

16. Başvuru anne ile telefonda görüşen Müdür Yardımcısı N.S., başvurucuya kızının okulda telefon kullandığını ve bu nedenle okula gelmesi gerektiğini iletmıştır. Başvurucunun hastanede olduğunu beyan etmesi üzerine başvuru annenin erkek kardeşi (N.T. nin dayısı) görüşmek üzere okula çağırılmıştır.

17. Öğrencilerin velileri ile irtibat kurulduktan sonra öğrenciler sınıflarına gönderilmiştir. Derslerin sona ermesini müteakip N.T.nin arkadaşı M.G. ile birlikte saat 15.24'te okuldan ayrıldığı, arkadaşının olmadığı sırada -saat 16.00 civarında- bir inşaatın atlayarak intihar ettiği anlaşılmıştır.

18. N.T.yi en son gören M.G.ye göre okul idaresinde bulunduğu sırada ailesinin aranmaması hususunda N.T. çok ısrarcı olmuş hatta yalvarmış, sınıfa gönderildikten sonra N.T. kısık sesle bir erkek arkadaşı olduğunu annesi öğrenirse kendisini binadan atacağını beyan etmiş, okul çıkışında da bu söylemini üç dört defa tekrar etmiştir. Kendisinin asla böyle bir şey yapmaması hususunda N.T.ye telkinlerde bulunduğunu ifade eden M.G., N.T.nin erkek arkadaşı C.M.nin yanlarına geldiğini, kendisinin onlardan ayrılarak eve gittiğini, daha sonra ise N.T.nin intihar ettiğini öğrendiğini beyan etmiştir.

19. Olayla ilgili olarak Düziçi Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) derhâl soruşturma başlatılmıştır. Başsavcılığın talimatı ile olay yeri, uzman görevlilerce incelenmiş; fotoğraf ve video kaydı yapılmış, krokiler çizilmiş, Olay Yeri Tespit Tutanakları tutulmuş ve deliller muhafaza altına alınmıştır. Olayın meydana geldiği yolun görüntülerini içeren kamera kaydı incelenmiş ve inceleme sonucu, tutanak altına alınmıştır.

20. Ölünün adli muayenesi işlemi Başsavcılık tarafından yapıldıktan sonra Adana Başsavcılığınca da otopsi işlemi icra edilmiştir. Otopsi raporuna göre N.T.nin ölümü, genel beden travmasına bağlı *kot* ve *ekstremit*e kırıklarıyla birlikte iç organ yaralanmasıyla gelişen iç kanama sonucu meydana gelmiştir.

21. Başvurucular; avukatları aracılığıyla 3/1/2017 tarihinde, *intihara yönlendirme, hakaret, duygusal şiddet, koruma gözetim ve yardım yükümlülüğünün ihlali, özel hayatın gizliliğinin ihlali, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi, güveni kötüye kullanma, genel güvenliğin tehlikeye sokulması* suçlarının işlendiği isnadıyla okul idaresi, H.C.K., C.M., S.G. ve intiharın gerçekleştiği inşaatın yetkilileri ile resen tespit edilecek kişiler hakkında Başsavcılığa şikâyetle bulunmuştur.

22. 3/1/2017 tarihli şikâyet dilekçelerinde başvurucular, ders öğretmeni H.C.K.nın kızları N.T.ye ait telefonu alarak sınıfın huzurunda telefondaki mesajları okuduğunu, telefonu okul idaresine götürdüğünde mesajları okul müdür yardımcılarının S.G. ile birlikte okuyarak "*Bunların evlenmesi gerek, düğün ne zaman?*" diyerek kızlarıyla alay ettiklerini ve N.T.ye duygusal şiddet uyguladıklarını, başvuru anneyi arayarak okula gelmezse telefonu N.T.ye vermeyeceklerini söyleyerek N.T.yi korkuttuklarını iddia etmiş; bu doğrultuda kızlarının duygusal şiddete maruz bırakılması, küçük düşürülmesi, özel hayatının gizliliğinin ifşa edilmesi ve kişisel verilerinin hukuka aykırı kullanılması neticesinde intihar etmesinde kusuru bulunan kişilerin cezalandırılmasını talep etmişlerdir.

23. Başsavcılık tarafından H.C.K., N.S. ve S.G. hakkında özel hayatın gizliliğini ihlal etme ile başkasını intihara yönlendirme ve/veya yardım etme suçları kapsamında soruşturma yürütülmüştür. Savcılık, İlçe Emniyet Müdürlüğüne gönderdiği yazıyla olaya karıştığı iddia edilen kişilerin özel hayatın ve haberleşmenin gizliliğini ihlal suçlarından şüpheli sıfatı ile ifadelerinin alınmasını istemiştir. Şüpheliler suçlamaları reddetmiştir. Savcılık, bu kişilerin beyanlarını daha sonra *tanık* sıfatıyla almıştır.

24. H.C.K.nın ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Olay günü ben son derse 5 dakika geç kalmıştım. [N.T.] koridorda sınıfa değilde başka bir yöne doğru gittiğini gördüm... [N.T.] okulda arama olacak nedeniyle [G.K.ya] verdiğini içinde erkek arkadaşıyla yazışmaların olduğunu... söyledi. Ben 'sen sınıfa geç ben telefonu alırım' dedim. [G.K.dan] telefonu istedik. [G.] bize telefonu verdi. Telefonu kaydırduğumuzda tuş kilidi olmadığını gördük. Telefon açıldı. [M.] Hocaya 'bakın hocam telefonda açılmış ne yapacağım ben bunu' dedim. Telefonu müdür yardımcısı [N.S.ye] götürdüm. [Messenger] girmeden telefonun ekran görüntüsünde bildirim olarak mesajlar duruyordu. Onları [N.] Hanuma gösterip 'mesajlar gelmiş' dedim. [N.] Hanuma [N.T.yi] çağırılmalı dedi. [N.T.] geldiğinde 'ona telefonu niye okula getiriyorsun yanında bulunması mı gerekiyor' diye sorduk. Kendisi 'yok' dedi. Niye bu kadar paniklediğini başkasına verdiğini sorunca kendisi 'erkek arkadaşım var o nedenle korktum' dedi. 'Erkek arkadaşım [C.M.] dedi. [S.G.] [C.M.yi] çağırdı. [C.M.ye] [N.T.] 'kız arkadaşın mı' diye sorduk o da 'hayır' dedi. [N.T.] de 'hocam telefona bakalım erkek arkadaşım o benim, mesajlara bakabilirsiniz' dedi ama biz okumadık. [C.M.nin] geldiğini gördük. [C.M.nin] 'o benim sevgilim değil' demesine [N.T.] çok bozuldu yüzü kızardı.Ben öğrencilere hitaben 'arkadaşlar sizin sevgiliniz olup olmaması beni ilgilendirmiyor sadece benim dersime telefon getirip beni zor durumda bırakmayın, Siz de yalan söylemek zorunda kalmayın' dedim. . Sonrasında zil çaldı. 'Benim misafirlerim var zaten ben çıkıyorum' dedim ve odadan çıktım. Olayı evde otururken arkadaşşımdan haber aldım. Benim bilgim ve görgüm bundan ibarettir."

25. S.G.nin ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Olay günü 6. saat için odama geldiğimde müdür yardımcımız [N.] hanım ingilizce öğretmeni [H.] hanım ve 3 kız 1 erkek içerdeydik. [N.] hanım bana erkek öğrencinin babasını arayıp kız arkadaşı ile ilgili okula gelmesini istedik. Ben [A.M.yi] aradım. Okula gelmesini oğlunun kız arkadaşının olmasında ve kız meselesinde okula gelmesini istedik. Kendisi gurultu olduğundan beni duymuyordu. 2 defa sordu okuldan mı kaçtı devamsızlık mı yaptı kavgamı etti dedi bende önemli bir şey değil dememe rağmen beni duymuyordu. Bende yukarıda söylediklerimi söyledim. Beni anlaması için Diğer çocuklarda odada iken [N.T.de] odadaydı. Onların duymaması için [A.M.ye] 'düşün düşün' dedim Telefonu kapattım. Rehber öğretmeni [Z.K.yi] çağırdım. Kendisi odaya girdi ben odadan çıktım. Bu olay ile ilgili ondan sonra herhangi bir bilgim olmadı bir daha odaya girmedim. En son emniyet beni aradı durumu bildirdi. Öğrenci hakkında bilgi almak istedi ve olayla ile böyle bilgim oldu."

26. N.S.nin ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Olay günü [H.] hanım elinde telefon ile geldi. Bana [N.nin] telefonundaki mesajları göstererek bak erkek arkadaşıyla mesajlaşmışlar derste dedi. [H.] hanım aileleri arayalım dedi. [N.nin] annesini aradım kızını okula telefon getirmiş sevgili ile mesajlaşmaları varmış yarın okula gelin görüşelim dedim. Ben [N.ye] telefon ile kimle görüştün diye sordum o da bana mesenjer de erkek arkadaşıyla görüştüğünü söyledi. Diğer iki kızın telefonlarına bakmadım. Onlarında ailesini aradım.. Ben [N.nin] annesi konuşurken annesine yukarı bahsettiklerimi derken [N.de] odadaydı beni duymuyordu. Sonrasında öğrencileri sınıflarına gönderdik. Sonrasında sınıf rehber öğretmeni [Z.K.] odaya geldi. [S.G.nin] odada olup olmadığını hatırlamıyorum. [Z.K.], [N.nin] yanına gelip erkek arkadaşıyla mezarlıkta buluştuğunu abisinin arkadaşlarının gördüğünü [Z.K.ya] ağlayarak anlatmış ve bir daha yapmayacağından bahsetmiş. Olay günü [Z.K.] da bu bilgisini benimle paylaştı. Okul 15:20 de bitince hocalar evlerine gitti ben ve [S.] bey odadaydık saat 16:00 civarında [S.] beye bir telefon geldi. Bir kız öğrencinin kendini inşaatattan attığını [...] lisesi öğrencisi olabileceği bilgisi [S.] beye verildi. Sonrasında [S.] bey [N.nin] ın TC sini almak için yanıma geldi. Öğrencinin bilgilerini çıkardım. Olay gününün olduğu gece bizim kız yatılı bölümünün nöbetçisi [Ç.U.du] Daha önceden de [N.] kendini aşağıya atacağından

bahsettiğini öğrencilerden [Ç.] hoca duymuş. [Ç.] hoca 12 sınıfta okuyan [Z.] isimli bir öğrenciden duyduğunu söyleyince bugün yanıma çağırdım. [Z.] adlı öğrenci bana [E.T.nin] bunu söylediğini bahsetti. Onun bilgisi olduğunu söyledi. Bu olay ile görgüm ve bilgim bundan ibarettir."

27. Olayla ilgili olarak C.M.nin İlçe Emniyet Müdürlüğünde ve Başsavcılıkta ifadesi alınmıştır. C.M.nin ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"[N.T.] kız arkadaşım olur. Olay olmadan önce 16 gün olmuştur ilişkimiz başlamıştı... Ben son saat derste iken nöbetçi öğrenci gelip beni idareden çağırdıklarını söyledi. Ben de müdür yardımcısı odasına gittim. O an oda da [S.], [N.], [H.] Hoca, [M.G.] ve başka iki kız öğrenci daha vardı.. Ben odaya girince [H.] Hoca '[N.T.]'yi tanıyor musun diye sordu. Ben tanıyorum dedim, sevgilin diye sorunca 'hayır' dedim. 'Hayır' dediğimde [N.T.] oda da yoktu diye hatırlıyorum.. 1-2 dakika sonra odaya girdiğini hatırlıyorum. [N.T.] odaya gelince [H.] [N.T.]'ye beni göstererek 'bu mu senin sevgilin' dedi o da 'evet' dedi. [N.T.] 'evet' deyince ben de 'evet benim sevgilim' dedim. ...sonradan [S.] Hoca ailelerine haber verelim gelsinler dedi. Bunu sevgili olduğumuzu da bilakis söyledi. [H.] Hoca uzun süre telefonu inceledi. Mesajlara bakıyordu. Hatta [N.] telefonu giriş şifresini gir de okulun wifisine girip mesajlara bakalım dedi. [N.T.] 'tamam hocam girelim' dedi. O an [S.] Hoca benim ailemi aradığından dolayı ben dikkatimi [S.] Hocaya verdim. Şifreyi girip girmediğini hatırlamıyorum. [S.] Hoca babama okula gelmelisiniz dedi. Babam ona ne cevap verdiğini bilmiyorum. [S.] Hoca sonrasında 'evlilik işi var evlilik işi var' diyerek gülerек konuştu. ...Sonrasında [S.] Hoca 'sen sınıfa gidebilirsin' dedi. Bende odadan çıktım. Ben odadan çıkarken [N.] gördüğümü ağlıyordu. Ben sınıfa gittim 5 dakika sonra son zil çaldı. Okuldan çıktım halk eğitim orada [N.T.] ve arkadaşı [M.G.]'yi gördüm. Onları durdurdum [N.T.]'ye 'canını sıkma bir yolunu buluruz' dedim. [N.] 'bana seni çok seviyorum' dedi ve yolun karşısına [M.G.] ile birlikte geçtiler ben peşlerinden gittim. [M.G.] 'ben gidiyorum o zaman' deyince [N.T.]'ye 'ben bırakırım' dedim. [N.] ile bir süre yürüdükten sonra farklı yöne doğru gittiğini görünce ben 'nereye gidiyorsun halangilin evi şurada binadaydı' dedim o da 'bana diğer halamgile gidiyorum' dedi. O anda gözleri dolu doluydu. Yüz rengi soluktu. Bana 'sen git' dedi 'ben buradan' gideceğim dedi. O gitmeye başlayınca yolda ağladığımı gördüm dayanamadım durdurdum 'kendini üzme çözülür' dedim. [N.] 'bana bir kere bu olay yüzünden uyardı zaten, dıyarlarsa beni döverler' dedi. Ben de 'elbet bir yolu bulunur' dedim. O da bana 'seni çok seviyorum' dedi ve bana sarıldı. Bana 'zaten halamgile yaklaştık seni görmesinler sen git' dedi, ben tamam dedim, evime geldim. Sonradan [M.Ş.] isimli arkadaşım bizim eve gelerek [N.] kendini inşaattan atmış dedi. Bizim ev inşaattan uzak olmasına rağmen yola çıkınca inşaatın orası gözükmetedir. İnşaatın önünün kalabalık olduğunu görünce korkarak eve girdim ve olayı anneme anlattım."

28. Aynı şekilde N.T.nin sınıf arkadaşları K.K., B.S., F.D.nin intihar olayıyla ilgili olarak ifadeleri alınmıştır. Sınıf arkadaşları, N.T.nin okul idaresinden döndüğünde ağladığına tanıklık ettiklerini beyan etmişlerdir. N.T.nin intihar ettiği inşaatta bulunan kişiler ile olayı gören şahısların da bilgilerine başvurulmuştur.

29. Başsavcılık; özel hayatın gizliliğini ihlal etme, başkasını intihara yönlendirme ve yardım etme suçlarından kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...[N.T.nin]isimli apartman inşaatından atlamak suretiyle intihar ettiği [...] tüm soruşturma evrakı incelendiğinde özel hayatın gizliliğini ihlal suçu bakımından şüphelilerin ölene ait olan telefonu açarak mesaj ve arama kayıtlarını incelediklerine dair kamu davası açulması için yeterli şüphe oluşturacak delil bulunmadığı, intihara yönlendirme suçu bakımından da şüphelilerin çocuk psikolojisi bakımından yeterli eğitimlerinin bulunmadığı,

öğrencilere karşı tutumlarının somut olaya uygun olmadığı anlaşılsa da yapmış oldukları eylemleri ile ölen [N.T.nin] intihar etmesi arasında illiyet bağı kurulmadığından....şüpheliler hakkında KAMU ADINA KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA... [karar verilmiştir.]"

30. Başvurucuların Başsavcılık kararına yaptığı itirazı Osmaniye 1. Sulh Ceza Hâkimliği 7/8/2017 tarihinde reddetmiştir. Ret kararı başvuruculara 16/8/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir.

31. Başvurucular 15/9/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

32. Anayasa Mahkemesince yapılan araştırmada olayla ilgili olarak Müdür Yardımcısı N.S. hakkında başlatılan disiplin soruşturması sonucunda N.S.ye kınama cezası verilmiş, daha sonra Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi tarafından söz konusu ceza şekli sebepler dolayısıyla iptal edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

33. Mahkemenin 10/2/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

34. Başvurucular; kızlarının intiharıyla sonuçlanan olay ile ilgili olarak Başsavcılıkça etkili soruşturma yapılmadığını, bu bağlamda okul idaresi ve öğretmenlerinin özel hayatı ifşa edilen kızları N.T. ile alay ederek ona duygusal şiddet uygulamaları nedeniyle kızlarının intihar etmesine rağmen olaydan sorumlu kişilerin cezalandırılmadığını, N.T.nin telefonunun izinsiz olarak incelendiğini, mesajların okunduğu açık olmasına rağmen bu hususun araştırılmadığını iddia ederek eşitlik ilkesi, etkili başvuru hakkı ve adil yargılanma hakkı ile birlikte diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. İddiaların Nitelendirilmesi ve İnceleme Kapsamının Belirlenmesi

35. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

36. Başvurucular, kızlarının okul yönetimi ve öğretmenleri tarafından psikolojik şiddete maruz kalması nedeniyle intihar etmesi olayının Başsavcılıkça etkili soruşturulmadığından şikâyet etmektedir. Bu bağlamda başvurucular şikâyetçi oldukları kişilerin kızları N.T.nin intihar etmesinde doğrudan eylemlerinin bulunduğunu ileri sürmemekte, sadece okulda yaşanan olaylar nedeniyle kızlarının intihar etmesine sebep olunduğunu ve intiharı önleyemediklerini dile getirmektedir. Başsavcılık tarafından yürütülen soruşturma N.T.nin intihar etmesi olayında tüm delillerin soruşturma makamınca toplandığı ve esaslı araştırma yapıldığı, şüpheliler hakkında intihara yönlendirme veya yardım etme suçlarının işlendiğine ilişkin şüpheli eylemleri ile intihar olayı arasında illiyet bağı bulunmadığının tespit edildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurucuların kızlarının intiharının planlı olmadığı, okulda yaşanan olayların intihar eylemiyle sonuçlanacağını

öngörülemediği olduğu dikkate alındığında yaşam hakkı yönünden inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı değerlendirilmektedir.

37. Diğer taraftan başvurucuların kızlarının psikolojik şiddete maruz kalmasına karşın etkili soruşturma yapılmamasına ilişkin iddiaları Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında kaldığından bu madde yönünden (maddi ve manevi varlığın korunması hakkı veya kötü muamele yasağı yönünden) inceleme yapılması gerekir.

38. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleyle tabi tutulamaz."

39. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ...Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

40. Somut başvurudaki iddialar, mahiyeti gereği Anayasa'nın 17. maddesinin birinci veya üçüncü fıkralarında güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması veya kötü muamele yasağı kapsamında olmasına karşın bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası gereği maddi ve manevi bütünlüğün korunması hakkını aşarak üçüncü fıkrası gereği kötü muamele yasağına girmesi için asgari bir eşığe ulaşması gerekmektedir.

41. Bu asgari eşik göreceli olup her olayın somut koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda muamelenin süresi, bedensel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşır. Ayrıca muamelenin ardındaki saik ve amaç dikkate alınmalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 83).

42. Somut olayda, on beş yaşındaki bir kız çocuğunun bir erkek öğrenciyle aralarında duygusal bağ bulunduğu öğrenim gördüğü okulun idaresi tarafından tespit edilmesi üzerine ailelerin durumdan haberdar edilerek öğrencilerin mahrem bilgilerinin ifşa edilmesi suretiyle okul idaresi, diğer öğrenciler ve aileleri nezdinde alay konusu olup gururlarının kırıldığı iddia edilmektedir. Dahası okul idaresindeki yetkin kişilerin bu olayı ciddiyetten uzak bir dille ailelere iletirken çocukların onurlarını zedeleyecek ölçüde davranış sergiledikleri hatta başvurucuların kızı N.T.nin bu olayın ailesine bildirilmesi nedeniyle aşırı utanç ve korku hissederek okul sonrası intihar ettiği ileri sürülmektedir.

43. Başvurucuların kızlarının anılan olay sebebiyle intihar etmesinin öngörülemediği değerlendirilse de bu olayın N.T. üzerindeki ruhsal etkisi, N.T.nin yaşı,

cinsiyeti, yaşadığı toplumdaki ahlaki değerler ile öğrenim gördüğü okulun disiplin kuralları bir bütün olarak dikkate alındığında okul yönetimi ve öğretmenleri tarafından yapıldığı iddia edilen muameleyle asgari eşik seviyesinin geçildiğine ilişkin savunulabilir iddiaların bulunduğu değerlendirilmekte, inceleme kötü muamele yasağı kapsamında yapılmıştır.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

44. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

45. Anayasa Mahkemesinin kötü muamele yasağı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif yükümlülükler açısından benimsediği temel yaklaşıma göre devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında gerçekleşen olaylarda Anayasa'nın 17. maddesi devlete, bu konuda ihdas edilmiş bulunan yasal ve idari çerçevenin elindeki tüm imkânları kullanarak maddi ve manevi varlığı tehlikede olan kişileri korumak için gereği gibi uygulanmasını, buna ilave olarak işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili idari ve yargısal tedbirleri alma görevi yüklemektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 52).

46. Anayasa'nın 17. maddesi ayrıca devlete, kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleyle -bu muameleler üçüncü kişiler tarafından yapılmış olsa bile- maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler alma ödevini yüklemektedir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 82).

47. Devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün usule ilişkin bir boyutu bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve karışıklı olaylarda kamu görevlilerinin ya da kurumlarının kendi sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 110).

48. Yürütülecek ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerekir. Dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız bir şekilde hızlı ve derinlikli yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışmalı; soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 114).

49. Bu, bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer taraftan burada yer verilen değerlendirmeler hiçbir şekilde Anayasa'nın 17. maddesinin

başvuruculara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılama ya da cezalandırma hakkı ya da tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmemektedir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 113).

50. Kötü muamele konusundaki iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için her türlü şüpheden uzak, makul kanıtların varlığı gerekir. Bu kapsamdaki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere dayanabilir. Bu bağlamda kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumları da dikkate alınmalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 95).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

51. Kızları N.T.nin intihar etmesi nedeniyle başlatılan soruşturma kapsamında başvurucular; kızlarının okul yönetimi ve ders öğretmeninin *duygusal şiddetine* maruz kaldığını, yaşadığı utanç ve korku sebebiyle intihar ettiğini iddia ederek sorumlu kişilerin cezalandırılmasını talep etmiştir.

52. Başsavcılık tarafından yapılan soruşturma sonunda ders öğretmeni H.C.K., Müdür Yardımcıları N.S. ve S.G.nin eylemleri ile N.T.nin intihar etmesi arasında illiyet bağı kurulmadığı, ayrıca bu kişilerin telefondaki mesaj ve arama kayıtlarını incelediklerine dair delil olmadığı değerlendirilerek intihara yönlendirme ve yardım etme ile özel hayatın gizliliğini ihlal etme suçlarına yönelik olarak şüpheli kamu görevlileri hakkında ceza davası açılmamasına karar verilmiştir.

53. Öncelikle belirtilmesi gerekir ki şüpheli öğretmen ve idarecilerin başvurucular tarafından "*hakaret ve duygusal şiddet*" olarak tanımlanan eylemleri nedeniyle kızlarının aşağılayıcı muameleye maruz bırakıldığı yönünde Başsavcılığa açık şikâyetleri bulunmaktadır. Buna karşın Başsavcılıkça soruşturma, sadece intihar olayı ve N.T.nin telefonundaki bilgilerin ifşa edilip edilmediği çerçevesinde yürütülmüştür. Diğer bir ifadeyle soruşturma makamınca yapılan araştırma, N.T.nin intihar etmesinde başka kişilerin yönlendirme veya yardım etme şeklinde *kasıtlı* sorumluluğu bulunup bulunmadığı ve özel hayatın gizliliğini ihlal bağlamında herhangi bir eylemin mevcut olup olmadığıyla sınırlı tutulmuştur.

54. Bu durumda N.T.nin intiharından önce, kamu görevi yürüten şüpheli öğretmen veya okul yönetiminin bu görevin verdiği nüfuzun kullanılarak N.T.ye karşı kötü muameleye varan davranışlarda bulunulup bulunulmadığı, N.T.nin aşağılayıcı muameleye maruz kalıp kalmadığı noktasında soruşturma yapılmadığı tespit edilmiştir.

55. Oysaki başvurunun kızlarının bir erkek öğrenciyle arasında mesajlaşma olayının açığa çıkmasından sonra yaşanan *yasak cep telefonu* olayı farklı bir boyut kazanmış, okul yönetiminin olaya ilişkin tavrı (bkz. §§ 15, 25) ve bu tavrın N.T. üzerindeki etkisi -suç oluşturup oluşturmadığı- çerçevesinde herhangi bir araştırma veya değerlendirme yapılmamıştır.

56. Soruşturma kapsamında toplanan deliller ve dinlenen tanık beyanlarıyla şüpheli okul görevlilerinin N.T.ye yönelik bir kısım davranışı ortaya konulmuş ise de okul yönetiminin öğrencilerle ve öğrenci aileleriyle görüşmesi esnasındaki olayların oluş şekli aydınlatılmamıştır. Diğer taraftan Başsavcılıkça toplanan mevcut deliller kapsamında da başvuruya konu şikâyetle ilişkin bir irdeleme yapılmaksızın soruşturma tamamlanmıştır.

57. Kötü muamele hususundaki iddiaların soruşturma makamlarınca titizlikle araştırılması ve maddi gerçeğe ulaşma çabası içinde olunması etkili soruşturma yükümlülüğünün temelini oluşturduğu nazara alındığında somut olayda Başsavcılıktan beklenen bu özenin gösterilmediği değerlendirilmiştir. Bu noktada altı çizilmelidir ki kamu görevlilerince gerçekleşen eylemlerin suç oluşturup oluşturmadığı hususunda bir kanıya varılmaksızın yalnızca bu yönde yapılan ve savunulabilir olduğu değerlendirilen şikâyetle ilgili soruşturma yapılmaması nedeniyle etkili soruşturma yürütülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

58. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının öngördüğü devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında kalan usul yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekmiştir.

59. Öte yandan başvuru sahiplerinin kızı N.T'nin kötü muameleye maruz kaldığına yönelik savunulabilir iddiaları bulunsun da bu yönde ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle olayların gerçekliği hususunda başvuruya yansıyan olgular bağlamında bir kanaat oluşmamıştır. Bu kapsamda kötü muamele yasağının maddi boyutu itibarıyla değerlendirme yapılması mümkün görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

60. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuru sahibinin hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru sahibi lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

61. Başvuru sahipleri ihlalin tespit edilmesini istemiş ve soruşturmanın yeniden açılması talebinde bulunmuştur.

62. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

63. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan

kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

64. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), §§ 57-59, 66, 67).

65. İncelenen başvuruda kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla kötü muamele yasağının usul boyutu ihlalinin Başsavcılıkça verilen kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karardan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

66. Bu durumda kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden soruşturma ise ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden soruşturma kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir soruşturma yapılmasından ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden soruşturma yapılmak üzere ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

67. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.857,50 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Düziçi Cumhuriyet Başsavcılığına GÖNDERİLMESİNE,

D. 257,50 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.857,50 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/2/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ